

EU Regler – Økologisk svineproduktion

Målsætningen i økologisk produktion er bæredygtighed indenfor både miljø og dyrevelfærd.

Til at understøtte målsætningen er der formuleret et regelsæt, men reglerne i sig selv gør det ikke. Målsætningen rækker langt videre, og kræver en konstant udvikling og indsats – reglerne sikrer kun et fælles afsæt, troværdighed og dokumentation undervejs til at nå målsætningen.

Det er et helt grundlæggende krav, at alle regler overholdes for at kunne kalde sig økologisk producent, og dertil er det afgørende med forståelse for, at regler er dynamiske og ikke statiske. I takt med, at udviklingen tilbyder nye måder at nå målet på, kan reglerne tilpasses.

De første par år kræver reglerne meget opmærksomhed og tid. Derefter bliver det til en del af hverdagen, og fokus på udvikling af produktionen kan genoptages.

Dette afsnit omhandler reglerne, som de er beskrevet i [Vejledning for økologisk jordbrugsproduktion – version juli 2012](#).

Vejledningen er baseret på EU forordning nr. 834/2007 af 28. juni 2007 om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter. Kommissionens forordning (EF) 889/2008 af 5. september 2008 om gennemførelse af bestemmelser for RFO 834 og Økologilov nr. 463 af 17. juni 2008 med tilhørende bekendtgørelser. Forordningen er direkte gældende, og omfatter de fleste regler.

Udover lovgrundlag med vejledning kan der være supplerende branchekrav.

For leverandører til Friland A/S - læs særskilt afsnit om [brancheaftaler](#) eller www.friland.dk.

Omlægning

Hele bedriften – også husdyrholdet – skal være påbegyndt omlægning til økologisk produktion inden udgangen af det 4. kalenderår efter bedriften er påbegyndt omlægning.

Mindre husdyrhold til eget brug behøver dog ikke omlægning (se Vejledningens afsnit 12.10). Kæledyr, som f. eks. hunde, katte og kaniner kan ikke omlægges til økologisk produktion.

Pelsdyrproduktion kan ikke omlægges til økologisk drift. I tilfælde af, at der både er svineproduktion og pelsdyrproduktion på samme bedrift, skal der søges om tilladelse til samtidig drift (se Vejledningens afsnit 26).

Husdyrholdet skal være indberettet til NaturErhvervstyrelsen, inden omlægningen kan påbegyndes.

Alle væsentlige ændringer skal straks meddeles til NaturErhvervstyrelsen (Se Vejledningens afsnit 29.2.).

Parallelavl mellem dyrearter

Der må ikke forekomme parallelavl. Parallelavl er, når der er både økologiske og ikke økologiske dyr af samme art.

Når et dyrehold omlægges til økologisk produktion, skal alle dyr af samme art omlægges samtidigt. Når der indsættes ikke-økologiske dyr af en art, der allerede er på bedriften som økologisk, skal de nye dyr omlægges med det samme.

Sker der parallel avl medfører det normalt, at alle dyr mister økologisk status og skal gennemgå hele omlægningsperioden igen, inden de kan sælges som økologiske.

Omlægning af husdyrhold til økologisk produktion

Dyreholdet skal være indberettet til NaturErhvervstyrelsen, før omlægningen kan påbegyndes.

Omlægningsdatoen er den dato, hvorefter alle økologiregler skal overholdes.

Normalt vil husdyrholdet først kunne påbegynde omlægning, når markerne har været under omlægning i en periode, da der ellers ikke er tilstrækkelig omlægnings- og økologisk foder eller græsningsarealer til rådighed.

Når der indsættes ikke økologiske dyr af en art, der allerede er – eller har været – på bedriften som økologiske, skal de nye dyr omlægges med det samme. Derudover skal betingelserne for indsættelse af ikke-økologiske dyr overholdes. Læs Vejledningens afsnit 14.3.

Økologiske husdyr skal generelt være født og opdrættet i en økologisk besætning. De dyr, som er på bedriften, når omlægningen påbegyndes, kan dog også sælges som økologiske, når de har gennemgået den omlægningsperiode, som er beskrevet i Vejledningen afsnit 12.4. Dette gælder også ikke-økologiske dyr, der indsættes til avl. Læs Vejledningens afsnit 14.3.

Omlægningsperiode

Omlægningsperioden er perioden fra den indberettede omlægningsdato og til den dato, hvor dyret er færdigomlagt og kan sælges som økologisk.

Omlægningsperioden for svin er 6 måneder.

I praksis betyder det at:

- Konventionelle avlsdyr indsat i en økologisk besætning med henblik på avl, kan slagtes som økologiske udsætterdyr efter at have været i besætningen i 6 måneder.
- Konventionelle smågrise indsat i en økologisk besætning med henblik på fedning, kan ikke slagtes og sælges som økologiske slagtesvin.

Samtidig omlægning

Samtidig omlægning betyder, at bedriftens besætning, græs- og foderarealer omlægges samtidig. Den samlede omlægningstid for dyr, deres afkom, græs og foderarealer er dermed 2 år. Efter 2 år kan dyr eller produkter fra dyrene sælges som økologisk.

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

I praksis betyder det at:

- Samtidig omlægning sjældent er interessant for svineproducenter, da det er meget dyrt at overholde de økologiske regler i 2 år, inden produktionen kan sælges som økologisk.

Læs mere om samtidig omlægning i Vejledningens afsnit 12.5.

Genomlægning

Genomlægning betyder, at et dyr skal gennemgå omlægningsperioden igen, før dyret eller produkter fra det kan sælges som økologisk. Det kan f.eks. være som følge af behandling med veterinære lægemidler. Se Vejledningens afsnit 15.6. Genomlægningsperioden for svin er 6 måneder.

Mælk fra søer under om-/genomlægning regnes for økologisk foder i egen besætning.

Identifikation af dyr

Svin til avl skal være mærkede så de er enkeltvis identificerbare. Dette kan gøres ved at opfylde den almindelige obligatoriske CHR mærkning.

Behandlede dyr skal altid kunne identificeres, enten ved øremærker eller ved at være entydigt mærket i resten af deres liv i det økologiske produktionssystem.

Logbog

Der skal altid føres logbog, når en besætning er påbegyndt omlægning til økologisk produktion. Af logbogen skal alle hændelser, som har betydning for økologireglerne fremgå. Alle dokumenter skal ordnes systematisk og sættes i kronologisk orden enten på enkelt dyrs niveau eller efter emne.

Følgende skal fremgå af den samlede logbog for husdyrproduktion:

- Fuldstændig oversigt over dyr, herunder tilgang og afgang af dyr. Se krav til besætningsliste i Vejledningens afsnit 12.9.
- Eventuelle genomlægningsdatoer samt CHR-nr. eller anden entydig identifikations-mærke.
- Dato for hvornår dyr eller dyregrupper kom på græs, dato for hvornår de kom på stald igen, samt begrundelse for eventuelle forsinkelser eller afbrydelser af afgræsningsperioden.
- Enkelt dyr, der holdes på stald i græsnings sæsonen i mere end syv dage og grunden hertil.
- Alle behandlinger og indgreb. Se krav til medicinlogbog i afsnittet "[Sundhed og Sygdom](#)" eller Vejledningens afsnit 15.5.
- Fodring. Se krav til foderplaner.

Benyttelse af samgræsningsarealer, Se Vejledningens afsnit 13.4.
Andre ting af betydning for overholdelse af økologireglerne.

Den samlede logbog for husdyrproduktionen kan bestå af:

- Besætningslister
- Foderplaner
- Medicinlogbog

Ved køb og salg af økologiske dyr til levebrug skal der altid følge dokumentation for tidligere veterinær behandling med - f.eks. kopi af medicinlogbog. Læs mere i Vejledningens afsnit 15.5.

Besætningsliste

Der skal altid være en ajourført besætningsliste, der viser til- og afgang af dyr på bedriften.
Når dyr bliver født i, eller indkøbt til, besætningen skrives de på besætningslisten med følgende oplysninger:

- Eventuel tidligere ejer
- Fødsels-/ankomstdato
- Dyr- eller floknummer
- Omlægningsdato
- Eventuel omlægningsdato
- Dokumentation for tidligere behandlinger, f.eks. kopi af medicinlogbog, når der er tale om økologiske indkøbte dyr

Når dyr afgår fra besætningen skrives følgende oplysninger på besætningslisten:

- Entydige identifikationsmærker
- Afgangsdato
- Årsag til afgang Slagtning/levebrug/død

Husdyrhold til eget brug

Mindre husdyrhold, som udelukkende er til eget brug, er fritaget for krav om omlægning til økologisk produktion.

Det gælder, når følgende betingelser er overholdt:

- Antallet af dyr må ikke overstige grænserne for ikke-erhvervs mæssigt husdyrhold.
- Der må ikke være økologiske dyr eller dyr under omlægning af samme art
- Der må ikke sælges dyr eller produkter fra dyrene – hverken som økologiske eller ikke-økologiske. Forbuddet mod salg gælder dog ikke levende selskabsdyr, som heste m.v.

Maksimumgrænser for ikke-erhvervs mæssig dyrehold:

- 2 køer med tilhørende kalve eller 4 stykker andet kvæg
- 4 heste eller ponyer med tilhørende føl

- 2 søer med opfedning af maksimum 5 slagtesvin, eller
- 1 so med opfedning af 10 slagtesvin
- 10 får med lam
- 10 geder med kid
- 30 stk. fjerkræ

Det er muligt at søge NaturErhvervstyrelsen om tilladelse til at have flere dyr end nævnt ovenfor, hvis der er en særlig grund hertil.

Eksempel:

- Bedrift 1: Hvis en bedrift har 100 køer, 5 får og 10 høns er køerne erhvervsmæssigt dyrehold, mens antallet af får og høns er under grænsen for erhvervsmæssigt dyrehold. I dette tilfælde er der ikke krav om, at får og høns omlægges, hvis der ikke sælges kød eller æg.
- Bedrift 2: Hvis en bedrift har en økologisk slagtekyllingeproduktion, er det tilladt samtidigt at have op til 30 ænder eller gæs til eget brug. Men der må kun være økologiske høns, da hønsene er af samme art, som de økologiske slagtekyllinger.

Et husdyrhold skal altid indberettes til NaturErhvervstyrelsen.

Gødning fra dyrene regnes for økologisk, når den anvendes på egen bedrift

Der er særlige regler for hold af heste. Læs Vejledningens afsnit 12.10 og 20.4

Kæledyr som hund, kaniner m.m. kan ikke omlægges.

Omlægning af et husdyrhold til eget brug

Et husdyrhold til eget brug kan omlægges til økologisk produktion, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- Dyreholdet er indsat på bedriften inden udgangen af det 4. kalenderår efter bedriften er påbegyndt omlægning
- Antallet af dyr ikke overstiger maksimumgrænsen for ikke-erhvervsmæssigt dyrehold

Læs mere i Vejledningens afsnit 14.

Arealer til afgræsning

Generelt skal økologiske dyr og dyr under omlægning afgræsse arealer, hvor afgrøden er økologisk. Du kan dog også bruge arealer med omlægningsafgrøder til afgræsning.

Dyr må afgræsse omlægningsafgrøder på egne arealer eller arealer med lejet græsningsret hele året. Omlægningsafgrøder er afgrøder fra arealer, der har været under omlægning i mindst 1 år. Læs mere i Vejledningens afsnit 6.1 og tabel 6.1.

Endvidere må dyrene afgræsse arealer med omlægningsafgrøder på andre økologiske bedrifter med op til 30 pct. af dyrenes foderforbrug pr. kalenderår. Hvis omlægningsfoderet er indkøbt, skal det sikres, at andelen af omlægningsfoder fra andre bedrifter samlet set ikke overstiger 30 pct.

Dyr må afgræsse visse foderafgrøder fra egne 1. års omlægningsarealer og fra 1. års omlægningsarealer, der er lejet græsningsret på med op til 20 pct. af det samlede foderforbrug pr. kalenderår. Det gælder arealer med flerårige afgrøder, f.eks. græs og lucerne, samt arealer med proteinafgrøder som ærter, hestebønner, lupin, vikke og soja, der er sået, efter arealet er påbegyndt omlægning. Det er en forudsætning, at arealerne ikke har været en del af en økologisk bedrift i de seneste 5 år.

Svin må dog kun bruge græsarealer (og udendørs løbegårde) som har været under omlægning i 1 år. NaturErhvervstyrelsen kan nedsætte omlægningstiden til 6 måneder, hvis der ikke har været brugt handelsgødning og plantebeskyttelsesmidler på arealet i det seneste år. Der skal indsendes en ansøgning til NaturErhvervstyrelsen med erklæring om, at der ikke har været brugt handelsgødning og plantebeskyttelsesmidler i det seneste år. Se Vejledningens afsnit 6.3.5.

Leje eller udlejning af græsningsret

Lejes græsningsret på et areal, betyder det, at du får retten til at bruge afgrøden på arealet. Afgrøden kan udbyttes som foder til økologiske dyr, ved afgræsning eller slæt. Ejer/forpagter af arealet beholder den fulde rådhed og det fulde ansvar for driften af arealet. Der skal laves en skriftlig græsningsaftale, som skal kunne vises ved kontrolbesøg.

Gødningen fra dyr, der afgræsser en lejet græsningsret, bliver tilført udlejer (ejer/forpagter) uanset om dyrene er økologiske eller ikke økologiske. Udlejer (ejer/forpagter) skal have bilag på, at gødningen er tilført bedriften. Hvis udlejer (ejer/forpagter) er økolog, skal gødningen også fremgå af logbog for planteavl.

Se Vejledningens afsnit 13.3.

Leje af græsningsret på en økologisk bedrift

Lejet græsningsret skal indberettes i Fællesskemaet. Hvis aftalen om græsningsret indgås efter den årlige økologiindberetning, er det tilstrækkeligt, at aftalen føres ind i logbogen for husdyr. Udlejer (ejer/forpagter) skal også skrive aftalen ind i sin logbog for husdyr, og fremvise den ved kontrolbesøg.

Foder fra arealer med lejet græsningsret på en økologisk bedrift sidestilles med foder fra egne arealer.

Hvis græsset på det lejede areal har omlægningsstatus, skal det regnes med til andelen af omlægningsfoder, som indkøbes til bedriften. Se Vejledningens afsnit 13.1.

Leje af græsningsret på en ikke-økologisk bedrift

Der skal altid søges om nedsat omlægningstid, hvis der ønskes ejet græsningsret på en ikke-økologisk bedrift. Sammen med ansøgningen indsendes dokumentation for nedsat omlægningstid, kopi af aftalen om græsningsret og en erklæring fra ejer/forpagter om, at der ikke er brugt – eller vil blive brugt – handelsgødning og plantebeskyttelsesmidler på arealet. Ansøgningen fungerer samtidig som indberetning af nye arealer. Blanketter til formålet findes på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside: <http://natureerhverv.fvm.dk/>. Læs vejledningens punkt 13.3.2.

Der kan kun bruges foder fra en lejet græsningsret på en ikke økologisk bedrift, hvis NaturErhvervstyrelsen har givet nedsat omlægningstid til arealet. Læs mere om nedsat omlægningstid i Vejledningens afsnit 6.3.

Dyr må først sættes på arealet, når tilladelsen til nedsat omlægningstid er givet. Foderet sidestilles med foder, der er produceret på en økologisk

bedrift. Foderet må kun bruges til egne dyr, og må ikke videresælges. Se Vejledningens afsnit 13.3.2.

Godkendt nedsat omlægningstid til arealer med lejet græsningsret vil fremgå af Fællesskemaet, når sidste års indberetning indlæses. I fællesskemaet vil udløbsdato for, hvornår tilladelsen til nedsat omlægningstid ophører også fremgå.

Etablering af en besætning

Som udgangspunkt skal husdyrproduktionen baseres på økologisk opdrættede dyr. Når en besætning er påbegyndt omlægning eller er færdig omlagt, skal indkøbte dyr komme fra autoriserede bedrifter, der har påbegyndt omlægning eller er færdigomlagt.

I visse situationer må der dog undtagelsesvis indkøbes – og omlægges – ikke-økologiske dyr.

Race og stamdyr skal vælges ud fra deres tilpasningsevne, levedygtighed og modstandsdygtighed overfor sygdomme. Racer, der er forbundet med sundhedsproblemer (f.eks. stress og vanskelige fødsler), skal undgås.

Sælges eller flyttes dyr under omlægning eller færdigomlagte dyr til en ikke-økologisk bedrift, må de som udgangspunkt ikke indsættes på en økologisk bedrift igen.

Undtagelser:

- Dyrskuer (de økologiske regler omkring fodring skal overholdes)
- Benytte samgræsningsarealer (Se Vejledningens afsnit 13.4.)
- Sende handyr til Individafprøvning eller udlåne dem, som avlsdyr til en ikke økologisk besætning. De skal dog genomlægges, når de kommer tilbage til egen bedrift.

Etablering og omlægning af en besætning indenfor 4 år fra omlægningsdatoen

Inden udgangen af det 4. kalenderår efter, at omlægningen er påbegyndt, kan omlægning af den besætning, der var på bedriften, da omlægningen begyndte, ske.

I samme periode kan der indsættes og omlægges en besætning af ikke-økologiske dyr, hvis der ikke er – eller har været – økologiske dyr/dyr under omlægning af samme art på bedriften.

Etablering og omlægning af en besætning efter 4 år fra omlægningsdatoen

I tilfælde af, at der ikke kan skaffes økologiske opdrættede dyr, må der undtagelsesvis indsættes ikke-økologiske dyr på bedriften, når der etableres en besætning for første gang. Der er følgende krav til de ikke-økologiske dyr:

- skal da indsættes i forbindelse med at de fravænnnes
- veje under 35 kg.

Indkøb af ikke-økologiske dyr til fornyelse og supplering af besætningen

I tilfælde af, at der ikke kan skaffes økologiske opdrættede dyr, kan der indsættes et antal ikke-økologiske dyr til fornyelse og supplering af en besætning.

Der gælder følgende for de ikke økologiske dyr:

- De må kun indsættes til avlsformål.
- Hundyr må ikke tidligere have født, dvs. det skal være polte eller gylte.
- Ud fra antal årsdyr (hundyr der har født og handyr over 9 måneder) opgjort for de seneste 12 måneder, kan der indsættes:
- 20 pct. til en besætning i almindelig drift
- 40 pct., hvis der er tale om besætningsudvidelse/raceskift/udvikling af ny driftsgren indenfor samme art

Ikke-økologiske dyr indkøbt til avl kan slagtes som økologiske udsætter dyr, når omlægningstiden på 6 måneder er overholdt.

Indkøb af ikke-økologiske hundyr af en race, der er i fare for at forsvinde fra landbruget

Hvis der indkøbes dyr af en race, der er i fare for at forsvinde fra landbruget, f.eks. oprindelige danske husdyrracer, kan der søges om tilladelse til at indsætte op til 40 pct. af besætningens hundyr, der har født, Der skal ansøges hos NaturErhvervstyrelsen.

Indkøb af ikke-økologiske handyr til avl

Der må indsættes ikke økologiske handyr til avl, men ikke til opfedning. Omlægningen skal påbegyndes straks dyrene ankommer til bedriften. Handyrene kan bruges i avls øjemed straks fra indsættelsen.

Dokumentation ved indkøb af dyr

- Ved indkøb af økologiske dyr eller dyr under omlægning skal følgende fremgå af fakturaen:
- Dyrets eventuelle identifikationsmærke
- Dyrets omlægningsdato
- Sælger autorisationsnummer eller navn og adresse
- Eventuelle behandlinger (kopi af medicinlogbog). Se også Vejledningens afsnit 15.5.

Ved indkøb af ikke-økologiske dyr skal følgende fremgå af fakturaen

- Dyrets eventuelle identifikationsmærke
- Dyrets status (sogrise, sopolte, gylte osv.)

Nye dyr skrives ind i besætningslisten med følgende oplysninger:

- Tidligere ejer

- Ankomstdato
- Dyre-/eller floknummer
- Omlægningsdato
- Eventuel genoplægningsdato
- Dokumentation for tidligere medicinsk behandling (kopi af medicinlogbog)

Sanering

Hvis der skal genetableres en besætning efter en sanering, skal der indkøbes økologiske dyr.

Der kan undtagelsesvis gives tilladelse til at indkøbe ikke-økologiske dyr i tilfælde af:

- Lovpligtig sanering
- Sanering mod alvorlige smitsomme sygdomme
- Katastrofer (f.eks. brand)

Ansøgning herom indsendes til NaturErhvervstyrelsen med relevant dokumentation, f.eks. nedslagningspåbud, vurderingsopgørelse af besætningen eller en dyrlægeerklæring.

En tilladelse skal opbevares på bedriften.

Behandling

Forhold omkring behandling er omtalt under afsnittet " Sundhed og sygdom".

Fodring

Som udgangspunkt skal dyrene have et foder, som er økologisk, eller omlægningsfoder fra egne arealer og som opfylder deres næringsstofbehov. Indkøbt omlægningsfoder og ikke økologisk foder kan indgå i foderrationen.

Svin skal altid have adgang til rodemateriale. Grovfoder skal indgå i den daglige foderration.

Nyt krav om selvforsyning i EU-reglerne

Mindst 20 % af foderet skal komme fra egen bedrift, beregnet på årsbasis. Hvis ikke 20 %-kravet kan opfyldes på bedriften kan der anvendes foder, der er produceret i samme region (*Danmark opfattes om én region*). Kravet kan derfor også opfyldes ved at købe foder hos foderstofvirksomheder, der har mærket foderet med, at det indeholder mindst 20 % danske fodermidler på årsbasis. Dette skal dokumenteres vha. mærkningssedler og ved, at det fremgår af kontrakten med foderleverandøren.

I relation til økologi opdeles foderemnerne i forskellige kategorier:

Oprindelse	Betegnelse	Kategori/Status i relation til opgørelse af økologiandel
Færdigomlagte marker	Økologisk	Økologisk
Omlægningsmarker (mere end 12 måneder)	Omlægning	Økologisk, men begrænsning på max. andel i rationen
Omlægningsmarker (mindre end 12 måneder)	1. års omlægning	Økologisk på egen bedrift, men begrænsning på max. andel i rationen
Ikke-økologiske marker	Ikke-økologisk	Ikke-økologisk

Hvis der indgår indkøbt omlægningsfoder, foder fra 1. års omlægningsarealer med flerårige afgrøder og proteinafgrøder eller ikke-økologiske foder i fodringen, skal der laves en foderplan, hvor de forskellige andele af foderrationen fremgår. Opgørelsen af de forskellige andele skal dokumenteres pr. dyr pr. år.

Ud over ovenstående opdeling skelnes der også mellem om foderemnerne har

- vegetabilsk oprindelse
- animalsk oprindelse

samt om de har landbrugsoprindelse.

Fiskemel/fiskeprodukter er det eneste fodermiddel, som ikke har landbrugsoprindelse, hvilket har betydning for beregningen af foderrationens økologi procent. Se senere.

Krav og tilladte andele af forskellige fodertyper til svin

Fodertype	Økologisk foder	Ikke-Økologisk foder	Omlægningsfoder	Grovfoder
Mængde	Som udgangspunkt skal foderet være økologisk og mindst 20 % skal komme fra egen bedrift eller være produceret i samme region. Kravet kan opfyldes ved at købe foder hos en foderstofvirksomhed, der har mærket foderet med, at det indeholder mindst 20 % danske fodermidler på årsbasis.	5 % proteinfoder *) Der kan bruges op til 1 % ikke-økologiske urter, krydderier og melasse, f.eks. som bindemiddel i mineralblandinger og sliksten. Der må bruges fiskemel. Fiskemel tæller ikke med i de 5 % proteinfoder	100 %, hvis det er produceret på egen bedrift. Heraf må 30 % være indkøbt fra andre bedrifter **) 20 % fra bedriftens egne 1. års omlægningsmarker med flerårige afgrøder og proteinafgrøder kan indgå	Fri adgang

*) Der må bruges 5 % ikke-økologisk proteinfoder indtil den 31. december 2014

**) Hvis der ikke anvendes op til de 5 % ikke-økologisk proteinfoder, kan andelen erstattes med indkøbt omlægningsfoder.

Brug af omlægningsfoder

Omlægningsfoder omfatter foder, herunder forarbejdede foderstoffer, der stammer fra omlægningsafgrøder.

Der må fodres med 100 % omlægningsfoder, hvis det er dyrket på egen bedrift eller på arealer med lejet græsningsret. (se afsnit 13.3.2,

hvis der er lejet græsningsret hos en ikke-økolog).

Indkøbt omlægningsfoder kan indgå med op til 30 % pr. dyr pr. kalenderår.

Visse foderafgrøder fra egne 1. års omlægningsmarker og fra 1. års omlægningsmarker, der er lejet græsningsret (se afsnit 13.3.2, hvis der er lejet græsningsret hos en ikke-økolog) med op til 20 % af den samlede foderration pr. dyr pr. år. Det gælder arealer med flerårige afgrøder, f.eks. græs og lucerne samt arealer med proteinafgrøder, som ærter, hestebønner, lupin, vikke og soja, der er sået efter arealet er påbegyndt omlægning. Det er en forudsætning, at arealet ikke har været en del af den økologiske bedrift i de seneste 5 år. Foder fra egne 1. års marker skal indregnes i andelen af omlægningsfoder.

Hvis ikke muligheden for 5 % ikke-økologisk proteinfoder er udnyttet, kan andelen af indkøbt omlægningsfoder øges til 35 %.

Det er en betingelse for brug af indkøbt omlægningsfoder og foder fra 1. års omlægningsarealer med flerårige afgrøder og proteinafgrøder, at der udarbejdes og ajourføres en foderplan, der viser at de tilladte andele er overholdt.

Andelen af omlægningsfoder beregnes pr. kalenderår i procent af tørstofindholdet i foderstoffer af vegetabilsk oprindelse.

Brug af Ikke-økologisk foder

En overgangsordning, der udløber den 31. december 2014, tillader, at der bruges ikke-økologisk proteinfoder til svin, hvis det ikke er muligt at fremskaffe udelukkende økologisk foder.

Det er en betingelse for brug af ikke-økologisk proteinfoder, at du udarbejder og ajourfører en foderplan, der viser, at den tilladte andel af ikke-økologisk proteinfoder er overholdt.

Den højeste tilladte procentandel ikke-økologisk proteinfoder af landbrugsoprindelse er 5 % pr. dyr pr. kalender indtil den 31. december 2014.

Al foder af vegetabilsk og animalsk oprindelse undtagen fiskeprodukter betegnes som foder af landbrugsoprindelse.

Ikke-økologiske fodermidler som klid og strømel må godt indgå i bærestof i vitamin- og mineralblandinger til svin. Bærestofferne skal regnes med i de 5% ikke-økologisk proteinfoder.

Der må ikke bruges foderstoffer, der er fremstillet ved brug af kemiske opløsningsmidler. Der må derfor ikke bruges skråprodukter, som sojaskrå, rapsskrå og solsikkekrå, da de er produceret ved hjælp af organiske opløsningsmidler.

Der må ikke bruges kød- og benmel i økologisk produktion. Der må dog godt bruges fiskemel til svin. Fiskemel skal ikke regnes med i de 5 % ikke-økologisk proteinfoder.

Grovfoder

Alle svin skal have adgang til grovfoder i den daglige foderration, f.eks. frisk grønt, hør, ensilage, rodfrugter, løv eller frugt- og grønsagsrester. Brød anses ikke for at være grovfoder.

Mælkefodring

Smågrises mælkefodringsperiode er mindst 40 dage. Smågrise skal fodres med modernælk, undtagelsesvist naturlig mælk i mælkefodringsperioden.

Hvis der opstår en situation, hvor smågrises behov ikke kan dækkes med modernælk eller naturlig mælk, kan der bruges mælkeerstatning.

Hvis der ikke kan fås en økologisk mælkeerstatning, skal det sikres en GMO frihedserklæring på mælkeerstatningen, samt at produktet ikke indeholder ingredienser, der ikke er tilladt i økologisk produktion. Mælkeerstatningen må kun indeholde fodermidler af landbrugsoprindelse, der kan betragtes som proteinfoder. Mælkeerstatningen regnes med i de 5 % ikke-økologisk proteinfoder til svin pr. år.

Foderopgørelse

Der skal udarbejdes og ajourføres en opgørelse over, hvad der bruges af indkøbt omlægningsfoder, foder fra egne 1. års omlægningsarealer med flerårige afgrøder og ikke-økologisk proteinfoder.

Alt foder af landbrugsoprindelse skal indgå i opgørelsen. Der bruges tørstofværdierne fra egne seneste analyseresultater eller de nyeste tabelværdier.

Følgende skal opgøres pr. kalenderår:

- andel af ikke-økologisk proteinfoder er højst 5 % af tørstofindholdet i foder af landbrugsoprindelse
- andel af økologisk foder, der stammer fra egen bedrift eller samme region udgør mindst 20 % af tørstofindholdet i foder af vegetabilsk oprindelse
- andelen af ikke-økologiske urter, krydderier og melasse er højst 1 % i tørstofindholdet i foder af landbrugsoprindelse
- andelen af indkøbt omlægningsfoder er højst 30 % af tørstofindholdet i foder af vegetabilsk oprindelse
- andelen af foder fra egne 1. års omlægningsarealer med flerårige afgrøder og proteinafgrøder er højst 20 % af tørstofindholdet i foder af vegetabilsk oprindelse.

En foderopgørelse er ikke nødvendig hvis:

- der udelukkende bruges økologisk foder eller omlægningsfoder fra egen bedrift. Så skal der kun udarbejdes en oversigt over de foderemner, som der bruges med angivelse af mængde.
- der benyttes et delvist økologisk fuldfoder, der er entydigt deklareret, og der fodres supplerende med økologisk grovfoder eller omlægningsfoder produceret på egen bedrift. I så fald er det også nok at udarbejde en oversigt over foderemner med angivelse af mængde.

Foderblandinger

Foderblandinger, som indeholder andele af økologiske-, omlægnings- og ikke-økologiske fodermidler kan sælges med betegnelsen "kan anvendes i økologisk landbrug i overensstemmelse med forordning (EF) nr. 834/2007 og (EF) nr. 889/2008".

I en foderblanding, som er mærket økologisk, vil mindst 95 % af tørstoffet være økologisk.

Fodermidler af mineralsk oprindelse

I bilag 6, tabelafsnit 1, i vejledning om økologisk jordbrugsproduktion findes en liste, som indeholder de fodermidler af mineralsk oprindelse, der må bruges til økologiske svin. Mineralske fodermidler, der ikke er nævnt i bilag 6, tabelafsnit 1 må ikke bruges eller opbevares på en økologisk bedrift.

Tilsætningsstoffer i foder

I bilag 6, tabelafsnit 3, i vejledning om økologisk jordbrugsproduktion findes en liste over de tilsætningsstoffer, der må bruges i foder til økologiske svin.

Der må ikke bruges eller opbevares produkter med tilsætningsstoffer, der ikke er nævnt på denne liste. Det gælder f.eks. aminosyrer, der er fremstillet syntetisk eller ved fermentering, antibiotika, coccidiostatika, konserveringsstoffer, farvestoffer samt vækstfremmende stoffer.

Når der anvendes tilladte tilsætningsstoffer skal de generelle foderstofregler overholdes.

Der må bruges syntetiske vitaminer til økologiske svin. Vitaminerne må ikke være produceret ved hjælp af GMO.

Specielle foderprodukter, f.eks. elektrolytter m.m., indeholder ofte stoffer, der ikke må bruges til fodring af økologiske dyr. Også her gælder det, at der kun må bruges produkter, der udelukkende indeholder tilsætningsstoffer, der fremgår af bilag 6, og ikke er produceret ved hjælp af GMO.

Der må ikke tilsættes vitaminer/mineraler eller elektrolytter til dyrenes drikkevand.

Forbud mod GMO

Der må ikke bruges foderstoffer, der består af, indeholder eller er fremstillet ved brug af genetisk modificerede organismer (GMO) i økologisk jordbrugsproduktion. Veterinære lægemidler er undtaget fra dette krav, se afsnit 15.1.

Det skal klart og tydeligt fremgå af mærkningen på foderstoffer, om det indeholder GMO. Det betyder, at der ikke må bruges foderstoffer, der er mærket med, at de består af og/eller indeholder GMO.

Foderstoffer, der er fremstillet ved hjælp af GMO, men hvor der ikke forekommer GMO i slutproduktet er ikke omfattet af de generelle mærkningsregler for GMO.

Det kan f.eks. være fodertilsætningsstoffer, der bliver brugt i foderprodukter, som elektrolytter eller vitaminblandinger. Før disse produkter kan bruges skal der foreligge en erklæring fra sælger om, at produktet ikke indeholder eller er fremstillet ved hjælp af GMO. Erklæringen kan typisk fremgå af følgesedlen eller fakturaen. Der findes en blanket til sælger erklæring for GMO frihed på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside. Der skal altid foreligge dokumentation for GMO-frihed på bedriften, som kan fremvises ved kontrolbesøg.

Produkter mærket med "kan anvendes i økologisk landbrug i overensstemmelse med forordning (EF) nr.

834/2007 og (EF) nr. 889/2008" er GMO-fri, og der behøves ikke yderligere dokumentation.

Staldforhold

Opdrætsmetoder og staldforhold skal sikre, at svins udviklingsmæssige, fysiologiske og adfærdsmæssige behov kan opfyldes.

Dette sikres bl.a. ved at alle svin har:

- mulighed for at bevæge sig frit, og at deres naturlige bevægelsesmønstre tilgodeses.
- fri adgang til rodematerialer og grovfoder
- let adgang til fodringssteder og friskt drikkevand
- mulighed for at holde sig rene og foretage hudpleje
- (søer) adgang til tilstrækkeligt og passende redebygningsmateriale i ugen op til faring
- adgang til temperaturregulering
- adgang til udeforhold
- adgang til at se, høre og lugte andre svin

Opbinding, fiksering eller isolering af svin er som udgangspunkt ikke tilladt. Det accepteres dog, hvis det kun er kortvarigt i forbindelse med afhentning, sygdomsbehandling, farebesvær eller inseminering.

Der må ikke anvendes elektrisk drivstav på svin.

Smågrise må ikke holdes i falt-deck stier eller smågrisebure.

Søer skal holdes i grupper - undtagen de sidste stadier af drægtighedsperioden og i diegivningsperioden.

Der skal sikres naturlig ventilation og lys i staldbygningerne. Luftcirkulation, støvniveau, temperatur, relativ fugtighed og gaskoncentration skal holdes indenfor grænser, der ikke er til gene for dyrene. Dette gøres ved korrekt isolering, opvarmning og ventilation i bygningerne.

Arealkrav

Belægningsgraden i stalden skal sikre dyrenes komfort, velvære og behov under hensyntagen til race, køn og alder. Dyrene skal uhindret og naturligt kunne stå, lægge/rejse/vende sig og soignere sig samt indtage alle naturlige bevægelser.

Minimumkrav til areal fremgår af nedenstående tabel.

Mindste indendørs- og udendørsareal til svin

Dyregruppe	levende vægt, kg	Indendørs netto areal, som dyrene skal have til rådighed til hvile og ophold		Udendørs		Inde- + ude areal i alt M ² /dyr
		M ² /dyr	Minimum andel fast gulv, M ² /dyr	Løbegårde (ikke græsarealer) M ² /dyr	Minimum andel fast gulv M ² /dyr	
Diegivende søer med grise indtil 40 dage	-	7,5	3,75	2,5	1,25	10,0
Smågrise	Over 40 dage indtil 30	0,6	0,3	0,4	0,2	1,0
Smågrise/ungsvin	Indtil 50	0,8	0,4	0,6	0,3	1,4
Slagtesvin	Indtil 85	1,1	0,55	0,8	0,4	1,9
Slagtesvin	Indtil 110	1,3	0,65	1,0	0,5	2,3
Slagtesvin	Over 110	1,5	0,75	1,2	0,6	2,7
Avlsdyr, hun	-	2,5	1,25	1,9	0,95	4,4
Avlsdyr, han	-	6,0	3,0	8,0	4,0	14,0

Hvis svinene har et større indendørsareal til rådighed end det, som fremgår af tabellen må det ekstra areal være spaltegulv.

Gulve i stalde skal være jævne og skridsikre. Mindst halvdelen af de samlede gulvareal skal være fast gulv og ikke spalte- eller drænet gulv.

Indearealet kan deles op i flere klimazoner, f.eks. et hvileområde og et aktivitetsområde. Hvileområdet skal være i overensstemmelse med dimensionerne i nedenstående tabel.

Vejledende mindstemål for lejeareal til svin

Maksimum legemsvægt, kg 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110
M²/gris 0,13 0,20 0,26 0,32 0,37 0,42 0,47 0,51 0,55 0,59 0,63

Maksimum legemsvægt, kg 150 200 250 300
M²/gris 0,78 0,94 1,10 1,23

Ved en opdeling af indearealet i flere områder/klimazoner skal hver område-/klimazone være så stort at alle grise kan ligge ned samtidigt.

Højest 50 % af indearealet må være spalte- og eller drænet gulv, og der må ikke være spalter- og eller drænet gulv i lejearealet.

Lejeareal og strøelse

Alle svin skal have uhindret adgang til et veldefineret, tørt, velstrøet og trækfrit lejeareal i stien, hvor der er plads til, at alle dyr kan ligge ned samtidigt. Træk kan f.eks. imødegås ved at etablere overdækning.

Kravene kan opfyldes ved, at:

- lejearealet og adgangen hertil er indrettet, så også lavest rangerende dyr kan få adgang
- lejearealet er velforsynet med ren, tør strøelse, som f.eks. halm, sand eller savsmuld. Strøelsen kan både være økologisk og ikke økologisk. Tilladte tilsætningsstoffer til strøelse kan ses i Vejledningens bilag 1.
- underlaget og strøelsen sikrer dyret mod tryksskader
- strøelsesmængden er tilstrækkelig til, at lejet uanset underlag altid er rent, tørt og former sig efter dyrets krop.

Krav til løbegård

Hvis avlssvin og slagtesvin opstaldes indendørs i vinterhalvåret skal de have uhindret adgang til en løbegård.

Løbegården skal altid have en temperatur og et luftskifte, så det svarer til udendørsforholdene.

Det er producentens ansvar, at der er en tydelig markering mellem løbegård og indeareal.

Svin skal have mulighed for at søge skygge i løbegården. Op til 50 % af løbegårdens areal må være overdækket i form af tag eller anden overdækning, f.eks. solmarkiser. Hvis svinene har et større løbegårdsareal til rådighed end minimumskravene, kan denne ekstra del være overdækket. Dog skal mindst 50 % af minimumskravet til udendørsarealet altid være uden overdækning.

Mindst 50 % af minimumsarealet i løbegården skal være fast gulv. Til fast gulv medregnes drænet gulv, hvis dræningsåbningerne højst udgør 10 % af det drænedes gulvs areal.

Opstaldes svin i stisystemer med løbegård, skal løbegården være attraktiv. Det vil blandt andet sige, at der dyrenes gødning fjernes regelmæssigt og at dyrene har adgang til rodemateriale (halm, løs jord, ensilage og grøntfoder m.m.) der tilgodeser deres behov for at rode og evt. grave.

Svin i løbegårde skal have adgang til temperaturregulering.

Hytter og telte

Frilandshytter, herunder farehytter, telte og lignende betragtes ikke som egentlige staldbygninger, hvis de anvendes på arealer med plantedække.

Hvis hytter og telte anvendes til opstaldning, hvor dyrene kun har adgang til en mindre løbegård, skal det sikres at indendørsarealkravene opfyldes i hytterne – og ligeledes for løbegårde.

Opmåling af stalde

Opmåling sker fra inderside til inderside af inventar. Dog måles der fra midt til midt, hvis der er tale om åbent inventar. Vægge måles fra inderside til inderside.

Nettoarealet angiver det areal, der er til rådighed for dyrene til at lægge sig på. Dvs. areal, der optages af inventar (vand/fodertrug/stolper m.v.) skal fratrækkes rådighedsarealet. Nettoarealet inkluderer heller ikke foderbord og arealer forbeholdt personale.

Rengøring

Produkter tilladte til rengøring og desinfektion af stalde, folde, udstyr og redskaber fremgår af Vejledningens bilag 6.

Skadedyrsbekæmpelse

Bekæmpelse af skadedyr gælder følgende:

Rotter	Mus	Fluer/andre insekter
Kontakt den lokale myndighed på området. De forestår bekæmpelse efter alm. gældende lovgivning	Bekæmpes med alm. godkendte midler og fælder	Bekæmpes med mekaniske eller biologiske metoder, f.eks. fluepapir eller rovfluer. Andre tilladte produkter fremgår af Vejledningens bilag 2

Overgangsordning

Læs omtale uddybning af denne regel under afsnittet "Omtale af udvalgte regler" eller Vejlednings pkt. 17.2.7.

Udeforhold

Alle svin, undtagen slagtesvin opstaldet på overgangsordningen, skal have permanent adgang til udendørsarealer. I græsnings sæsonen skal det være græsningsarealer, som de har adgang til, når vejrforhold og jordbundens tilstand tillader det.

Udendørs arealer kan være delvist overdækkede.

Alle dyr skal tilses dagligt, og det skal sikres, at de har adgang til friskt drikkevand.

Græsnings sæson 15. april til 1. november:

Avlssvin skal have adgang til græsarealer i perioden 15. april til den 1. november, når vejrforhold og dyrenes fysiske kondition tillader det.

Det skal føres i logbogen for husdyrproduktion, hvornår svinene kommer ud på græsningsarealerne. Der noteres dato for ud- og indbinding, samt hvilke dyr det drejer sig om.

Såfremt det er nødvendigt, af hensyn til dyrets velfærd, kan det holdes på stald i en kortere periode. Det kan f.eks. være ved sygdom eller andet. I så tilfælde skrives det i logbog for husdyrproduktion, hvilket dyr det drejer sig om, årsag og periode.

Hvis dyret holdes på stald i mindre end 7 dage, gælder kravet om registrering i logbog ikke.

Det kan f.eks. være i forbindelse med inseminering, løbning, levering til slagteri eller for at holde dyret under observation.

Alle dyr skal have mulighed for at søge læ og skygge. Det kan være under træer, levende hegn, i hytter eller telte.

I sommerperioden skal svin have adgang til temperaturregulering i form af f.eks. overbrusning eller sølebad.

Det bør undgås, at græsningsarealerne bliver overgræsset eller optrådt.

Folde til svin skal have været omlagt i mindst 12 måneder, inden de kan anvendes.

Vinterperioden fra d. 1. december til d. 1. marts:

Hvis svin går ude i vinterperioden eller i vinterlignende vejr, skal de have fri adgang til enten stald eller læskur hele døgnet for at kunne søge beskyttelse mod vejr og vind.

I perioder med koldt og vådt vejr skal dyrene have mulighed for at holde sig tørre.

Et læskur kan yde tilstrækkelig beskyttelse, når:

- der er overdækning og tre tætte sider
- det er stort nok til, at alle dyr kan ligge ned samtidigt
- lejearealet er trækfrit, tørt og velstrøet

Dyr på friland i vinterperioden kræver ekstra opmærksomhed med hensyn til:

- Dyrenes huld
- Forhøjet foderforbrug
- Dyrene skal have adgang til friskt, frostfrit drikkevand
- Arealerne skal være så store, at der altid er græsdedkede arealer, som ikke er trådet op

Leje og udleje af bygninger

En økologisk bedrift kan udleje bygninger og opbevaringsfaciliteter til både økologisk og ikke-økologiske producenter og omvendt. Det betinges dog af, at den økologiske produktion kan klart adskilles fra den ikke-økologiske.

Udleje af bygninger

Det er muligt at udleje, udlåne eller bortforpagte stalde, bygninger og opbevaringsfaciliteter på en økologisk bedrift, hvis der er klar og tydelig adskillelse mellem dem og resten af ejendommen.

Klar adskillelse betyder som udgangspunkt, at det er hele bygningen, som udlejes. Dele af en bygning kan kun udlejes, hvis bygningsdelene er permanent adskilte.

Udlejnings skal anmeldes skriftligt til NaturErhvervstyrelsen, inden lejerer indsætter dyr eller produkter på den økologiske ejendom. Dette gælder uanset, om der udlejes til økologisk eller ikke-økologisk produktion.

Anmeldelsen skal omfatte:

- Navn og adresse på lejer
- Periode for udlejning
- Kopi af lejeaftale med begge parter underskrift. Lejekontrakten er dokumentation for, at bygningen, og hvad der foregår i bygningen, ikke er udlejers ansvar.
- Skitse over bygningens beliggenhed i forhold til andre bygninger på ejendommen.

Det skal tydeligt fremgå, hvilken bygning, der udlejes. Hvis der kun udlejes en del af en bygning, skal det tydeligt fremgå af skitsen, hvilken del der udlejes. Alle adgangsveje (døre, porte o.l.) til den lejede bygning skal fremgå af skitsen.

- Redegørelse for den fysiske adskillelse mellem de økologiske produkter og dyr, der hører til ejendommen og de produkter og dyr, der indsættes i de udlejede bygninger. Hvis der opstales dyr i de lejede bygninger, skal der redegøres for, hvordan foder og gødning opbevares sådan, at det er klart adskilt fra den økologiske produktion.

Blanket til anmeldelse findes på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside <http://naturerhverv.fvm.dk/>.

Leje af bygninger

Hvis en økologisk bedrift lejer en bygning, regnes den med til den økologiske bedrift og NaturErhvervstyrelsen skal dermed have adgang hertil ved kontrolbesøg.

Lejes en bygning fra en ikke-økologisk bedrift, er det en forudsætning, at der er klar, fysisk adskillelse mellem den lejede bygning og de øvrige bygninger på den ikke-økologiske ejendom.

Klar adskillelse betyder som udgangspunkt, at det er hele bygningen som udlejes. Dele af en bygning kan kun udlejes, hvis bygningsdelene er permanent adskilte.

Leje af en bygning skal anmeldes skriftlig til NaturErhvervstyrelsen, inden der indsættes dyr eller produkter fra den økologiske ejendom. Dette gælder uanset, om der udlejes til økologisk eller ikke-økologisk produktion.

Anmeldelsen skal omfatte:

- Navn og adresse på udlejer
- Periode for udlejning
- Kopi af lejeaftale med begge parter underskrift. Lejekontrakten er dokumentation for, at lejer har fuld rådighed over bygningen og dermed det fulde ansvar for adskillelsen mellem bygningen og den ikke-økologiske bedrift.
- Skitse over bygningens beliggenhed i forhold til andre bygninger på ejendommen.
- Det skal tydeligt fremgå, hvilken bygning der lejes. Hvis der kun lejes en del af en bygning, skal det tydeligt fremgå af skitsen, hvilken del der lejes. Alle adgangsveje (døre, porte o.l.) til den lejede bygning skal fremgå af skitsen.
- Redegørelse for hvordan der sikres fysisk adskillelse mellem de økologiske dyr og produkter og ikke-økologisk dyr og produkter. Hvis der opstales dyr i de lejede bygninger, skal der redegøres for, hvordan foder og gødning opbevares, sådan at det er klart adskilt fra den ikke-økologiske produktion.

Blanket til anmeldelse findes på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside <http://naturerhverv.fvm.dk/>